

Natuurtoets

**Renovatie regionale gasleiding N-508-50
Winschoten-Groningen**

Nader onderzoek

projectnummer 411437
definitief revisie 00
5 juli 2017

Natuurtoets

Renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen

Nader onderzoek

projectnummer 411437
documentnummer 411437-NT-02
definitief revisie 00
5 juli 2017

Auteurs

J. Melis

Opdrachtgever

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 162
7400 AD Deventer

datum vrijgave
5-7-17

beschrijving revisie 00
definitief

goedkeuring
J.L. de Jong

vrijgave
A.J. Brandsma

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel en onderzoeksvragen	2
1.3	Leeswijzer	3
2	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	4
2.1	Algemeen	4
2.2	Soortbescherming	4
3	Methodiek	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Bureauonderzoek	6
3.3	Terreinbezoek	6
3.4	Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	6
4	Resultaten	7
4.1	Gebiedsbeschrijving	7
4.2	Beschermde soorten	12
4.2.1	Resultaten bureauonderzoek	12
4.2.2	Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen	12
4.2.3	Samenvatting beschermde soorten	16
5	Toetsing	18
5.1	Effectbepaling project	18
5.2	Toetsing effect op beschermde soorten	19
5.2.1	Vogels	19
5.2.2	Zoogdieren	20
5.2.3	Zorgplicht	21
6	Conclusies	22
6.1	Conclusies soortenbescherming	22
7	Bronnen	24

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bijlage 2 Instandhoudingsdoelen Natura 2000

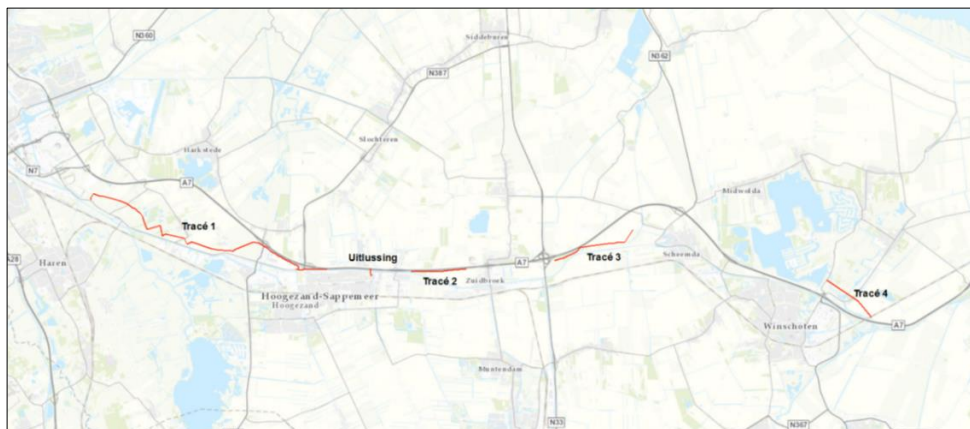
Bijlage 3 Tracékaarten en schema's

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gasunie gaat in 2018 de regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen vervangen. De bestaande leiding, die grotendeels in de waterkering langs het Winschoterdiep ligt, moet vanwege aardbevingsrisico's en waterveiligheid worden verwijderd. Omdat er aan waterkeringen tegenwoordig strengere veiligheidseisen worden gesteld, kan de leiding niet één-op-één worden vervangen, maar is een nieuw tracé bepaald. In opdracht van de N.V. Nederlandse Gasunie heeft Antea Group in september 2016 een natuurtoets opgesteld in het kader van deze renovatie/verlegging van de regionale gasleiding N-508-50. Dit project omvat aanpassingen aan het leidingennet op een viertal tracés langs het Winschoterdiep van Groningen tot Winschoten. Hiernaast wordt een nieuwe Uitlissing naar GOS (Gasoverslagstation) N-469 aan de Parkstraat in Sappemeer gerealiseerd. In Figuur 1.1 is de ligging van het projectgebied weergegeven.

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. Dit is verkregen op basis van een natuurtoets (zie geraadpleegde bronnen).

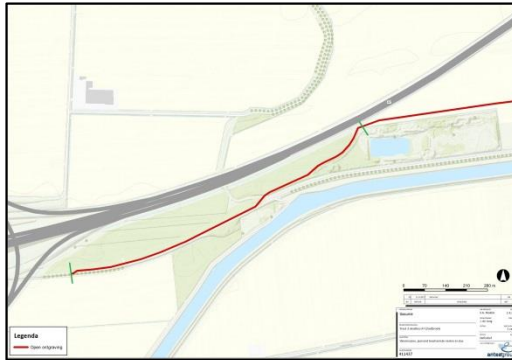

Figuur 1.1. Begrenzing van het plangebied (rood omlijnd) Bron: © CycloMedia Technology B.V.

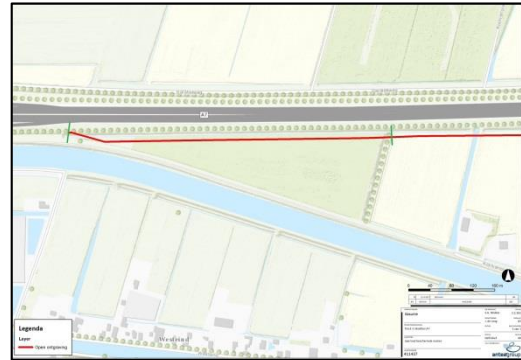
In opdracht van de N.V. Nederlandse Gasunie heeft Antea Group in april 2017 een nader onderzoek uitgevoerd naar vier gebieden die òf niet eerder bezocht zijn vanwege het ontbreken van toestemming tot het betreden, òf waar nader onderzoek benodigd was naar verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen.

Deze tracédelen zijn:

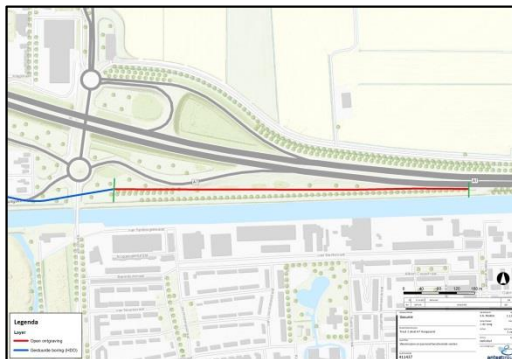
- modificatie 4, okselbos Zuidbroek, onderdeel tracé 3 (zie afbeelding 1.2);
- modificatie 6, okselbos Sappemeer-oost, onderdeel tracé 2 (zie afbeelding 1.3);
- modificatie 12, okselbos Hoogezand, onderdeel tracé 1 (zie afbeelding 1.4);
- modificatie 10, uitlissing Sappemeer (noord), onderdeel uitlissing Sappemeer (zie afbeelding 1.5)

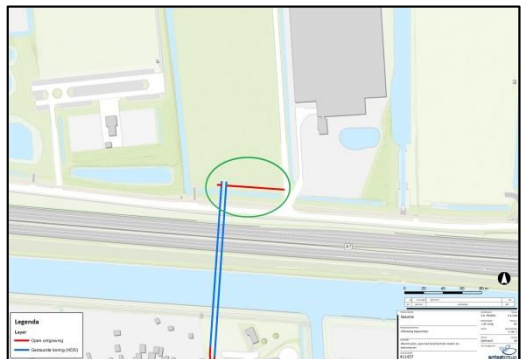
Figuur 1.2. Mod. 4 tracédeel tussen groene lijnen.

Figuur 1.3. Mod. 6; tracédeel tussen groene lijnen.

Figuur 1.4. Mod. 12; tracédeel tussen groene lijnen.

Figuur 1.5. Mod 10, Uitlissing; tracédeel in de cirkel.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende nader onderzoek is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland) en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- Welke in het kader van de Wnb beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedingsgebied van de voorgenomen ontwikkeling? Vinden er als gevolg van de ontwikkeling effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen en welke zijn dit? Dient in het kader van de Wnb een ontheffing aangevraagd te worden?
- Komen in de beïnvloedingszone van het projectgebied beschermde natuurgebieden voor? Zo ja, welke zijn dit en wat zijn de gevolgen hierop? Dienen vervolgstappen in de vorm van een uitwerking- of een compensatieplan opgesteld te worden?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 4 en 5 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer).

1.3 Leeswijzer

Het rapport van het Nader Onderzoek is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van het Nader Onderzoek en het projectvoornemen;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de methodiek van het Nader Onderzoek;
- Hoofdstuk 4 beschrijft het gebied en gaat in op de ecologische waarden en de beschermde soorten en gebieden in (de omgeving) van het projectgebied;
- Hoofdstuk 5 toetst de activiteiten aan de natuurwetgeving.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming (paragraaf 2.2). De gebiedsbescherming is al behandeld in de oorspronkelijke natuurtoets.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In voorliggende Natuurtoets wordt niet ingegaan op de Boswet.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving.

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Tijdens een bijeenkomst van het Netwerk Groene Bureau d.d. 16 december 2016 is aangegeven dat drie provincies (Utrecht, Overijssel en Gelderland) de geldende "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten" (LNV, 2009) aanhouden en blijven hanteren in de Wet natuurbescherming. De verwachting is dat ook overige provincies deze beschermingsstatus aanhouden. De lijst wordt begin 2017 door de provincies geëvalueerd en waar nodig aangepast. Bij voorliggende toetsing is uitgegaan dat de lijst gehanteerd blijft en dat de nesten een jaarrond beschermde status houden. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden (zie ook tabel E in de bijlage).

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage tabel C en D van voorliggend rapport. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie. Zie de Bijlage voor een uitgebreide toelichting.

3 Methodiek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodiek die gehanteerd wordt tijdens het bureauonderzoek (paragraaf 3.2) en gedurende het terreinbezoek (paragraaf 3.3) van voorliggende Natuurtoets. In paragraaf 3.4 wordt aangeduid hoe deze gegevens leiden tot een conclusie.

3.1 Algemeen

Het nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten is opgebouwd uit drie onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedsfeer van het project;
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten;
3. Effectbeoordeling van de werkzaamheden op de beschermde soorten en een eventueel advies voor een vervolgtraject.

3.2 Bureauonderzoek

Afbakening beschermde soorten

Het bureauonderzoek is uitgevoerd voor de oorspronkelijke natuurtoets. In dit nader onderzoek worden alleen de soorten doorgevoerd die aangetroffen zijn in en nabij de betrokken gebieden.

3.3 Terreinbezoek

Op 28 maart 2017, is door J. Melis van Antea Group een terreinbezoek aan de plangebieden afgelegd. Op deze dag was het warm, onbewolkt lenteweer met een temperatuur van 20 graden Celsius en windkracht 1 à 2. In de eerdere natuurtoets waren enkele gebieden niet bezocht vanwege het ontbreken van betredingstoestemming. Deze gebieden zijn nu wel bezocht. Het nader onderzoek heeft zich ook direct gericht op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen, verblijfplaatsen van zoogdieren als das, eekhoorn en steenmarter en jaarrond beschermde vogelnesten

3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

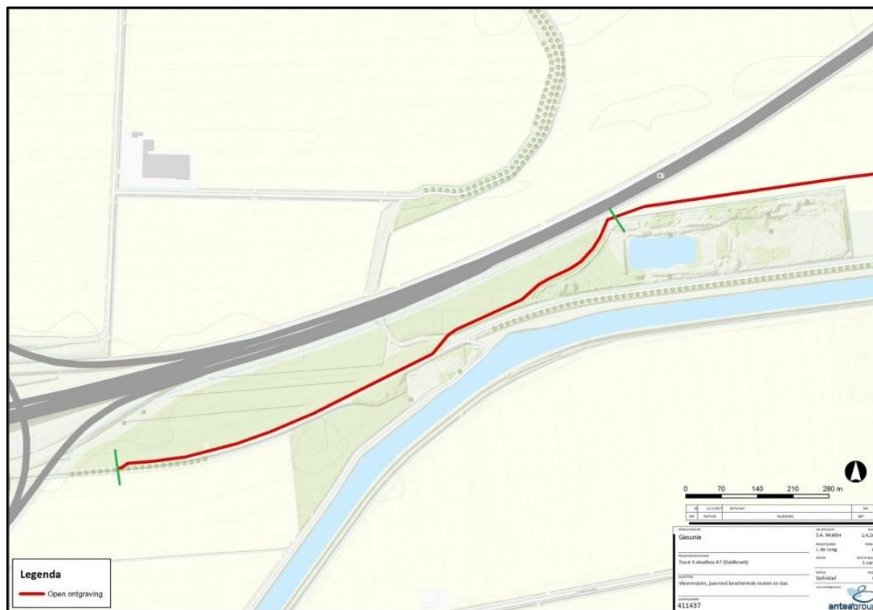
Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek, het eerste veldbezoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure betreffende de natuurwetgeving.

4 Resultaten

In paragraaf 4.1 wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het projectgebied gegeven. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 in gegaan op de resultaten van de in het gebied aanwezige of verwachte beschermde soorten (uiteenzetting van de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek), waarna in paragraaf 4.3 de ligging van gebieden beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming en het NNN in de omgeving van het projectgebied aangegeven wordt.

4.1 Gebiedsbeschrijving

Modificatie 4

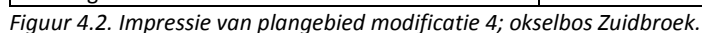

Figuur 4.1. Modificatie 4, onderdeel tracé 3, okselbos Zuidbroek, beoordeeld tussen groene lijnen.

Het plangebied, dat beoordeeld is in deze toetsing, ligt ten oosten van Zuidbroek, ten zuiden van de A7, ten oosten van de afslag N33 en ten noorden van het Winschoterdiep. Tussen het plangebied en het Winschoterdiep loopt het fietspad de Trekweg.

Het betreft een loofbos, in beheer bij Staatsbosbeheer. Op de beheertypenkaart is dit bos aangeduid als vochtig bos met productie (N16.02).

Dit gedeelte van het tracé ligt in het voormalige tracé van de Rijksweg waarbij de eikenbomen in het cunet (zand) stonden, er een slechte conditie van de bomen was en op het grootste gedeelte van het tracé waren struiken en bomen ziek. In het kader van onderhoud zijn deze (zieke) bomen dan ook gekapt.

Legenda

Layer

— Open ontgraving

0 40 80 120 160 m

0 40 80 120 160 m

Westland

Geometrie	S.A. Middel	0,00
Oppervlakte	0 m²	0,00
Perimeter	0 m	0,00
Hoofd of statuslijn	0 m	0,00
Weging	0 m	0,00
Laagveld beschermde natuur	0 m	0,00
411437		

antropus

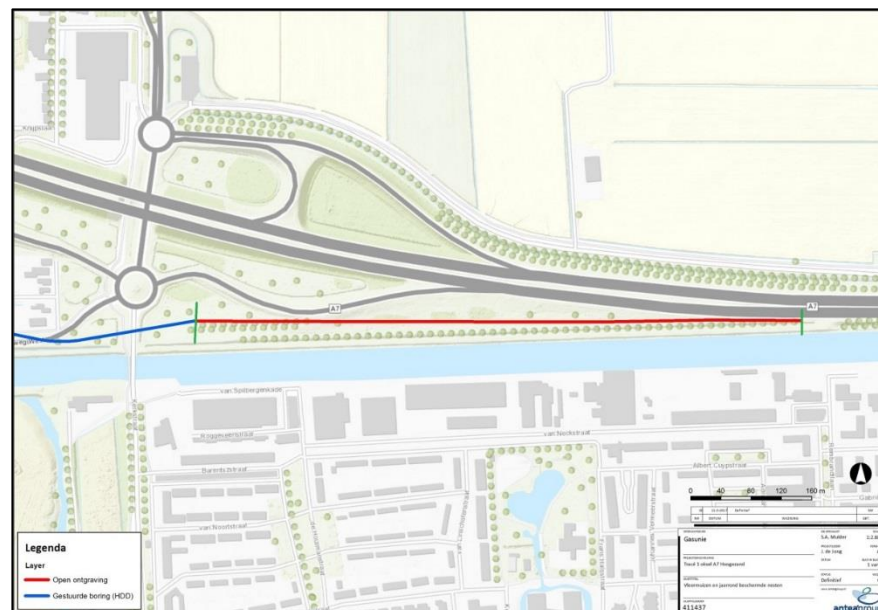
Het plangebied, dat beoordeeld is in deze toetsing, ligt ten noordoosten van Sappemeer-Oost, ten zuiden van de A7 en ten noorden van het Winschoterdiep. Tussen het plangebied en het

Winschoterdiep loopt het fietspad Winschoterdiep. Het gebied betreft een strook in een dicht, aangeplant naaldbos met enkele loofbomen en struiken (wilg en vlierbes) aan de rand. Er ligt een verruigde strook aan de westzijde. Aan de oostzijde van het bos staat een rij met populieren en daarachter ligt agrarisch land.

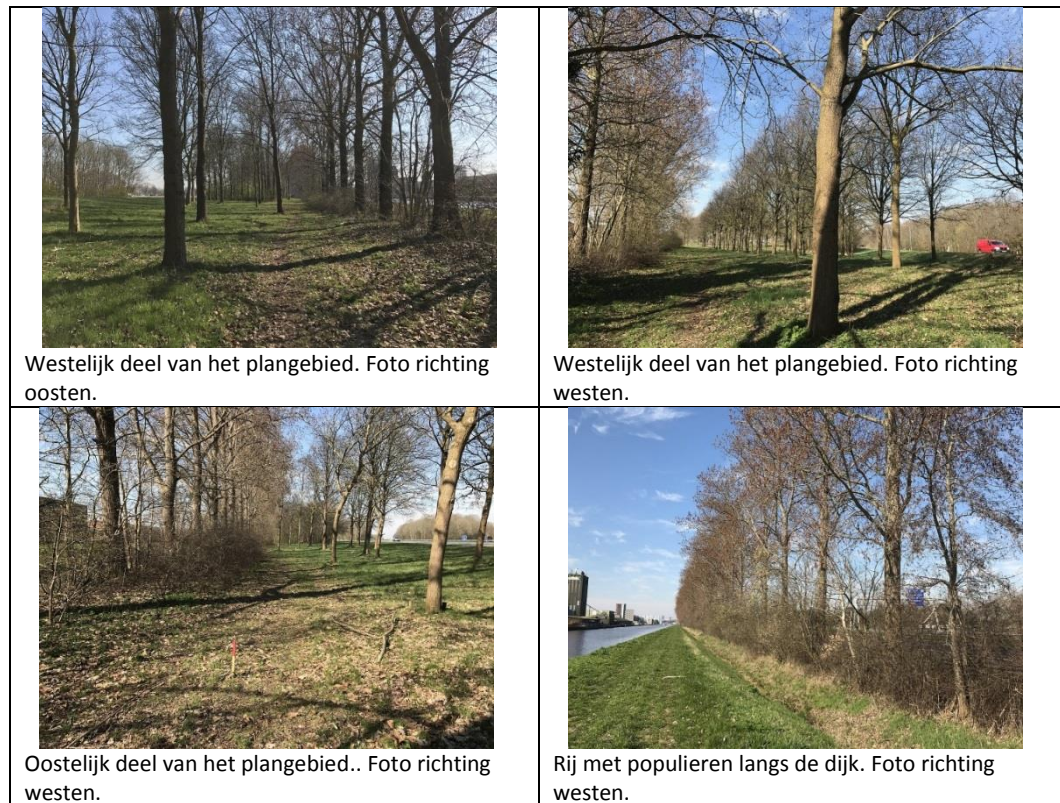
Figuur 4.4. Impressie van plangebied modificatie 6; okselbos Sappemeer-Oost.

Modificatie 12

Figuur 4.5. Modificatie 12, onderdeel tracé 1, okselbos Hoogezand, beoordeeld tussen groene lijnen.

Het plangebied, dat beoordeeld is in deze toetsing, ligt ten noorden van Hoogezand, ten zuiden van de A7, ten oosten van de afslag Hoogezand en ten noorden van het Winschoterdiep. Tussen het plangebied en het Winschoterdiep loopt een dijk en een (deels bijna droge) watergang. Het gebied betreft een aangeplant okselbos met solitaire en gegroepeerde loofbomen en, langs de dijk, een bomenrij met oudere populieren.

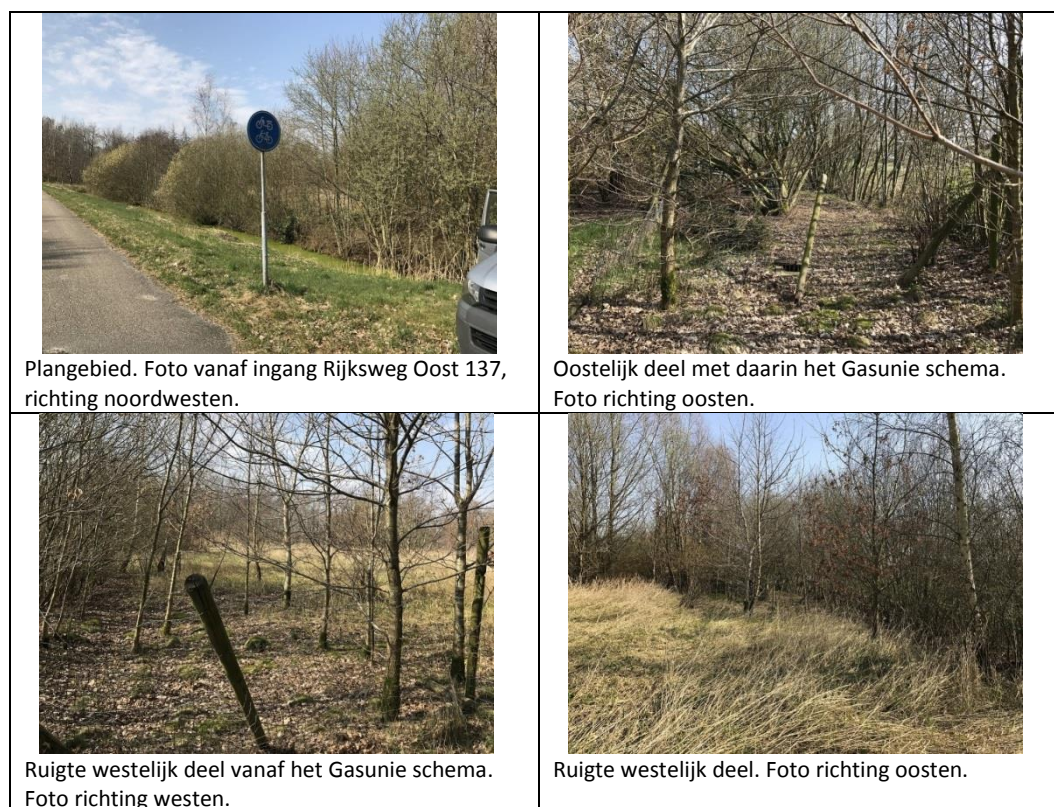
Figuur 4.6. Impressie van plangebied modificatie 12; okselbos Hoogezand.

Modificatie 10, Utlussing Sappemeer (noord)

Figuur 4.7. Utlussing Sappemeer (noord), beoordeeld in groene cirkel.

Het plangebied, dat beoordeeld is in deze toetsing, ligt aan de Rijksweg Oost tussen nummer 125 en 137, aan de noordkant van Sappemeer, ten noorden van de A7. Het gebied betreft aan de oostkant een loofbosje rondom een Gasunie-schema en aan de westkant een strook verruigd gras- en rietland met enkele loofbomen. Tussen de Rijksweg Oost en het plangebied loopt een ondiepe watergang.

Figuur 4.8. Impressie van plangebied uitlissing Sappemeer (noord).

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Resultaten bureauonderzoek

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij de projectgebieden in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Dit betreft de beschermde soorten genoemd in Habitatrichtlijn (bijlage IV onderdeel a en b), de niet-vrijgestelde 'andere soorten' uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming en de vogels met een nest dat jaarrond beschermd is. De soorten zijn weergegeven in Tabel 4.1: van de soortgroepen die hierin niet genoemd worden zijn uit het plangebied geen waarnemingen van beschermde soorten bekend.

Tabel 4.1. Overzicht waargenomen beschermde soorten (Habitatrichtlijn (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10) en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest, aangegeven per modificatie (4, 6, 12 en uitlissing (UL)), in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF, 2011-2016). Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF (24 januari 2017) en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest (categorie 1t/m4)*	Boomvalk	4, 12		
	Buizerd	4, 6, 12, UL		
	Havik	6, UL		
	Ransuil	12		
	Roek	4, 6, 12, UL		
	Sperwer	6, 12		
	Wespendief	6, 12		
Zoogdieren	Das			4,12
	Eekhoorn			12, UL
	Steenmarter			4, 12, UL
	Gewone dwergvleermuis		12	
	Gewone grootoorvleermuis		12	
	Laatvlieger		12	
	Meervleermuis		12	
	Ruige dwergvleermuis		12	
	Rosse vleermuis		12	
	Tweekleurige vleermuis		12	
	Watervleermuis		4	

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of het projectgebied een functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 4.2.2 uiteengezet.

4.2.2 Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen

Op basis van het bureauonderzoek en het terreinbezoek wordt per soortgroep ingegaan op de eventuele (kans op) aanwezigheid van beschermde soorten in het projectgebied.

Vogels

Soorten met jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het projectgebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of

aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn de zogenoemde categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten.

- Het naaldbomenbos bij modificatie 6 is te dicht om met 100% zekerheid het voorkomen van jaarrond beschermde nesten uit te sluiten.
- Tijdens het terreinbezoek is één roofvogelnest aangetroffen bij modificatie 4. Dit, waarschijnlijk buizerdnest, ligt op ca. 40 meter ten zuiden van de werkstrook (Amersfoortcoördinaat 236684/577115). Het nest bevatte nieuw nestmateriaal en rondom werden prooiresten van voorgaande jaren aangetroffen. Een eind verder is een buizerd gezien, maar de vogel is niet bij of op het nest waargenomen. Of het nest gebruikt wordt in 2017, en door welke soort, is dus nog onbekend.
- De overige plangebieden zijn vrij van jaarrond beschermde nesten.

Figuur 4.9. Locatie van het roofvogelnest. Bron: © Google Maps.

Figuur 4.10. Foto van het nest.

Algemene vogelsoorten (artikel 3.1 en 3.5)

Tijdens het terreinbezoek zijn diverse algemene vogelsoorten waargenomen, waaronder meerdere nesten van de zwarte kraai bij modificatie 12. In **alle deelgebieden** dient (uitgezonderd de gebieden waar de leiding door een gestuurde boring op aanzienlijke diepte onderdoor wordt gelegd) rekening te worden gehouden met het voorkomen van algemene broedvogelsoorten. Agrarische percelen bieden, zelfs bij intensief gebruik, broedgelegenheid aan weide- en akkervogelsoorten zoals o.a. kievit, grutto, scholekster. De boomsingels en bosschages in en rondom het plangebied bieden nestgelegenheid aan diverse zangvogelsoorten, waaronder merel, roodborst, winterkoning, tjiftjaf en dergelijke, maar ook aan soorten als ekster en zwarte kraai. In de talloze watergangen die in het plangebied aanwezig zijn kunnen soorten als fuut, meerkoet, waterhoen, knobbelzwaan en wilde eend tot broeden komen.

Zoogdieren

Vleermuizen

Op grond van het bureauonderzoek kan worden gesteld dat alleen in bij modificaties 4, 6 en 12 vleermuizen te verwachten zijn. Voor deze soortgroep dient echter rekening te worden gehouden met een onderzoek lacune met betrekking tot de meer afgelegen, minder toegankelijke gebieden in oostelijk Groningen. Het feit dat er geen vleermuizen uit dit gebied in de landelijke databases worden vermeld, wil dus geenszins zeggen dat ze er niet voorkomen.

Modificatie 4

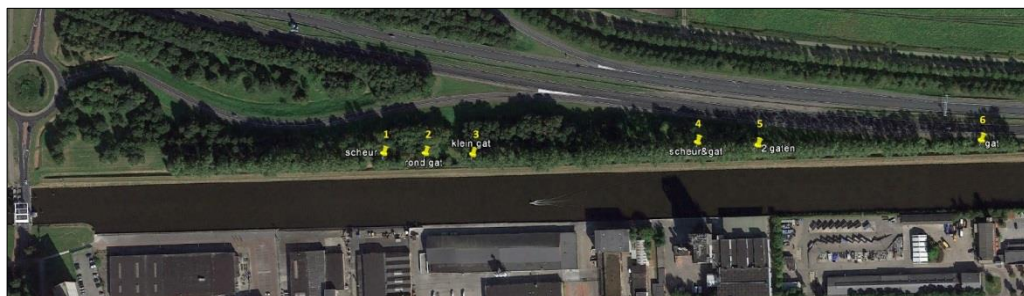
Het resterende bosgedeelte, naast het plangebied, kan als foerageergebied dienen of vliegroutes bevatten.

Modificatie 6

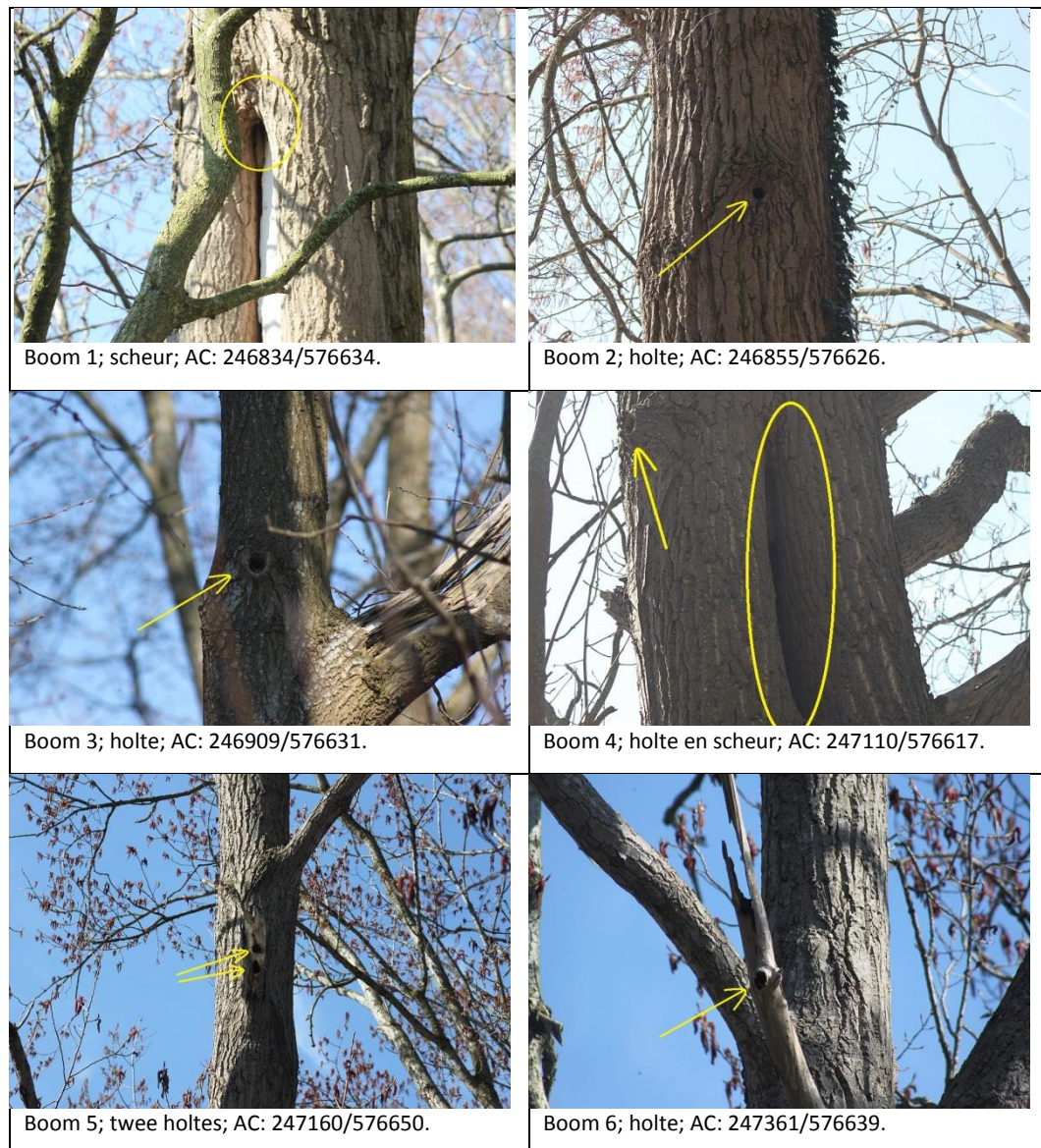
Het bosgedeelte in het plangebied bij modificatie 6 bevat bijna alleen naaldbomen. Deze worden, in de regel, niet bewoond door vleermuizen, onder andere vanwege de aanwezigheid van hars. In de loofbomen, waaronder de populieren aan de oostzijde, zijn geen holtes gevonden. Als er alleen aan de noordkant van het bos gekapt wordt zullen er ook geen vliegroutes verloren gaan. Er kunnen natuurlijk wel vleermuizen foerageren rond het bos.

Modificatie 12

- In de jongere solitaire en groepsgewijs geplante bomen zijn geen holtes aangetroffen die geschikt kunnen zijn als verblijf voor vleermuizen.
- In de rij met populieren langs de dijk zijn in 6 bomen, 8 potentiële verblijfplaatsen aangetroffen

Figuur 4.11. Locatie en nummers van de bomen met holtes en/of scheuren mod. 12. Bron: © Google Maps.

Figuur 4.12. Genummerde bomen met holtes en/of scheuren met de Amersfoortcoördinaten.

Modificatie 10 Uitlissing Sappemeer

Bij modificatie 10 zijn aan de noordzijde geen bomen met holtes aangetroffen. Ook niet bij de bomen aan de zuidkant van de HDD. Aan beide kanten worden wel foeragerende vleermuizen verwacht, en kunnen vliegroutes liggen. De vliegroutes zullen echter niet essentieel zijn, aangezien er voldoende alternatieven nabij liggen.

Voor geen van de tracés is verwijdering van bebouwing aan de orde. Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Overige zoogdieren

In de in deze natuurtoets nader te onderzoeken gedeeltes van de plangebieden zijn, vanuit de bureaustudie, das (modificaties 4,12), eekhoorn (modificaties 10,12) en steenmarter (modificaties 4,10,12) bekend.

Modificatie 4

Het gebied is ongeschikt voor de eekhoorn vanwege het ontbreken van naaldbomen. Het bos is geschikt voor das en steenmarter, maar er zijn geen verblijfplaatsen om en nabij het plangebied aangetroffen. Er zijn enkele graafsporen aangetroffen die van een das kunnen zijn, maar geen latrines of pijpen.

Modificatie 6

Het gebied is zeer geschikt voor de eekhoorn vanwege de naaldbomen. Het naaldbomenbos bij modificatie 6 is te dicht om met 100% zekerheid het voorkomen van nesten van de eekhoorn uit te sluiten. De strook naaldbomen is zo goed mogelijk langsgelopen waarbij de boomtoppen vrij goed te doorzien waren. Lagerhangende nesten of nesten die meer in het midden van het bos geplaatst zijn zullen daarbij gemist zijn. Steekproefsgewijs is er onderzoek gedaan naar aangetroffen dennenappels om te zien of deze aangevreten waren. Vraatsporen zijn niet aangetroffen. Aan de noordzijde, bij de watergang is een mogelijk vossenhol aangetroffen. Het bos is niet optimaal geschikt voor das en steenmarter. Er zijn geen verblijfplaatsen of sporen van steenmarter aangetroffen om en nabij het plangebied. Er zijn, op een open plek in het bos, enkele graafsporen aangetroffen die van een das kunnen zijn, maar geen latrines of pijpen. Een burcht wordt niet verwacht in het dichte deel van het bos, aangezien het voedselaanbod in het eenzijdige bos waarschijnlijk te laag is voor vestiging van das, en de massieve wortelstructuur sterk suboptimaal is.

Modificatie 12

Het gebied is ongeschikt voor de eekhoorn vanwege het ontbreken van naaldbomen. Het bos is erg open en dus niet optimaal geschikt voor das en steenmarter. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen om en nabij het plangebied.

Modificatie 10 Uitlissing Sappemeer

Het kleine plangebiedje is niet geschikt voor de das, steenmarter of eekhoorn. Het bosje is erg open. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen om en nabij het plangebied.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Overige beschermde soorten flora- en fauna

Er zijn vanuit de veldbezoeken geen soorten verwacht die niet uit de bureaustudie naar boven waren gekomen

4.2.3 Samenvatting beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de soorten weergegeven in Tabel 4.2 en de soorten die een beschermde status hebben in de Wet natuurbescherming mogelijk voor kunnen komen in het projectgebied. In hoofdstuk 5 wordt nader op deze soorten in gegaan.

Tabel 4.2. Mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	Beschermingsregime	Aanwezigheid	Toelichting
Vogels met jaarrond beschermd nest (1-4)	Artikel 3.5	Modificatie 4.	Nest.

Natuurtoets

Renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen
projectnummer 411437
5 juli 2017 revisie 00
N.V. Nederlandse Gasunie

Overige vogels	Artikel 3.1 / artikel 3.5	Hele plangebied	Geschikte nestgelegenheid op diverse plaatsen.
Vleermuizen	Artikel 3.5	Modificaties 4, 6, 10 en 12.	Mogelijke verblijfplaatsen bij modificatie 12, verder overal mogelijk foerageergebied en vliegroutes.
Overige zoogdieren	Artikel 3.10	Modificatie 6.	Mogelijke schuil- en/of verblijfplaatsen das en eekhoorn.

5 Toetsing

In paragraaf 5.1 is de effectbepaling van het project gegeven. In paragraaf 5.2 worden de werkzaamheden getoetst aan de soortenbescherming (Wnb). Indien vervolgstappen aan de orde zijn is dit per (sub)paragraaf in een blauw tekstkader weergegeven.

5.1 Effectbepaling project

Bij de realisatie van de nieuwe leiding vinden de volgende werkzaamheden plaats:

- Het aanleggen van een DN150 en DN100 (modificatie 12) gasleiding van 1,25 à 1,50 m op maximaal 2,5 m beneden maaiveld. De sleufbreedte is circa 1 m, hierbij wordt gewerkt met een werkstrook met een breedte van 18 m. Op plaatsen waar de leiding in open ontgraving wordt aangelegd, wordt de bovengrond mogelijk afgegraven ten behoeve van de aanleg van de werkstrook, dan wel wordt deze met rijplaten gerealiseerd. Na het uitvoeren van de werkzaamheden is het mogelijk dat de werkstrook in zijn geheel tot een diepte van 0,6 tot 0,7 m –mv zal worden gewoeld om verdichtingen op te heffen. Op meerdere plaatsen in tracé modificatie 4, 6, 10 en 12 vindt een gestuurde boring (HDD) plaats om objecten te passeren.
- De realisatie van nieuwe schema's in modificaties 4, 6, 10 en 12.
- De kap van houtopstanden modificaties 6, en 12 en de mogelijke incidentele kap van individuele bomen in het gehele plangebied indien niet anders mogelijk. In de nieuwe situatie is er als gevolg van de werkzaamheden sprake van een afname van het oppervlakte aan houtopstanden.
- Het tijdelijk afdammen van watervoerende watergangen en het eveneens tijdelijk verlagen van de waterstand hierin door middel van een open bemaling door middel van een trekker en een pomp. Een eventueel aanwezige oever- of watervegetatie wordt hierbij verwijderd. Op lange termijn treden geen veranderingen op in de waterstanden.

De planning van de aanlegwerkzaamheden verschilt per tracé, maar betreft de periode maart - november 2018. De werkzaamheden worden overdag uitgevoerd (7.00-17.00) en beslaan op elke locatie een korte, aaneengesloten periode. Op locaties waar een gestuurde boring wordt toegepast, worden de werkzaamheden continu (24/7) uitgevoerd totdat de boring afgerond is. Meestal is dit enkele dagen.

Tijdens de werkzaamheden is er in de aanlegfase ten opzichte van de bestaande situatie sprake van een toegenomen uitstraling van geluid, trillingen en visuele verstoring door de fysieke aanwezigheid van mensen en materieel. De hoeveelheid licht neemt niet toe, daar er gewerkt wordt bij daglicht. Op plaatsen waar in open ontgraving gewerkt wordt is geen sprake van nachtelijke verlichting bij de werkzaamheden, wel is dit het geval op de locaties van de in- en uittredepunten van de gestuurde boringen. Met uitzondering van de locaties waar definitief bomen worden gekapt en nieuwe schema's worden gerealiseerd, zijn de werkzaamheden tijdelijk van aard en wordt de huidige situatie na afronding zo goed mogelijk hersteld.

5.2 Toetsing effect op beschermde soorten

5.2.1 Vogels

Soorten met jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

Tijdens het terreinbezoek is één roofvogelnest aangetroffen bij modificatie 4. Dit, waarschijnlijk buizerdnest, ligt op ca. 40 meter ten zuiden van de werkstrook (Amersfoortcoördinaat 236684/577115). Het nest bevatte nieuw nestmateriaal en rondom werden prooiresten van voorgaande jaren aangetroffen. Een eind verder is een buizerd gezien, maar de vogel is niet bij of op het nest waargenomen. Of het nest gebruikt wordt in 2017 of 2018, en door welke soort, is dus nog onbekend. Als de planning aangeeft dat er gewerkt gaat worden tijdens het vogelbroedseizoen op minder dan 75 meter afstand van dit nest moet nader onderzoek worden uitgevoerd.

Op de andere locaties dan modificatie 4 zijn er geen negatieve effecten voor soorten met een jaarrond beschermd nest te verwachten.

Nader onderzoek: vogels met jaarrond beschermde nesten

Er kan onderzocht worden of het nest in gebruik genomen wordt en door welke vogelsoort. Tevens kan, als de werkzaamheden het nest naderen gecontroleerd worden of de vogels hierdoor worden verstoord. Zo niet mag er doorgewerkt worden. Indien dit wel tot verstoring leidt moeten de werkzaamheden stopgezet worden totdat de jongen, uit eigen beweging, het nest verlaten hebben. Dit is bij buizerds het geval als de jongen niet meer in het nest slapen.

Algemene vogelsoorten (artikel 3.1 en 3.5)

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1 en 3.5). Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door de (kap)werkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli¹) terwijl er geen broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze (en wanneer de soorten uit artikel 3.5 kunnen uitwijken naar alternatief leefgebied) zijn geen belemmeringen vanuit de Wet Natuurbescherming aan de orde.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het werkgebied vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden (en gedurende de werkzaamheden te worden gehouden) voor (broed)vogels.

Mocht ook dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het plangebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een erkend ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied dan worden locatie specifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot nadat het nest niet meer in gebruik is.

Voor de wet is er geen verschil tussen broedvogels gemaakt. Alle broedvogels zijn beschermd gedurende de voortplantingsperiode. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Wel is het toegestaan om maatregelen te nemen waarmee het gebied tijdelijk ongeschikt wordt als broedgebied voor vogels.

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

Om verstoring zoveel mogelijk te voorkomen worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Werken buiten het broedseizoen; of als dit niet mogelijk is:
- De bomen en struiken die verwijderd moeten worden om de werkstrook vrij te maken moeten weggehaald worden buiten het vogelbroedseizoen;
- Het plangebied (tracé en toegangswegen) en ruime omgeving hiervan benodigd voor de werkzaamheden ruim voor het broedseizoen ongeschikt maken en houden voor broedende vogels, mogelijk door personele verstoring of het ophangen van linten.
- Voor de start van de werkzaamheden moet een ecoloog controleren of er geen actieve broedgevallen aanwezig zijn.

5.2.2 Zoogdieren

Vleermuizen - verblijfplaatsen en vliegroutes

Vleermuizen zijn beschermde soorten en staan vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. In de Wet natuurbescherming zijn een aantal verbodsbepalingen opgenomen voor soorten behorend bij artikel 3.5, waaronder vleermuizen, die in principe niet overtreden mag worden door onder andere een ruimtelijke ontwikkeling. Bij het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van boombewonende vleermuizen. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, hollen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Bij het nader onderzoek zijn alle bomen, met uitzondering van de meeste naaldbomen bij modificatie, onderzocht op holtes die geschikt zijn als verblijf van vleermuizen. Er zijn acht holtes in zes bomen aangetroffen in de rij populieren langs de dijk bij modificatie 12. Tevens wordt een vliegroute verwacht langs deze bomenrij. Als deze bomen gekapt moeten worden is nader onderzoek noodzakelijk om te bepalen of de holtes verblijven bevatten en of de bomenrij een essentieel onderdeel is van een vliegroute.

Nader onderzoek: vleermuizen

Om te kunnen bepalen of eventuele verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden door de voorgenomen werkzaamheden, is nader onderzoek naar het gebruik van potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen noodzakelijk. Pas wanneer dit aanvullende onderzoek is uitgevoerd, kan worden gesteld of negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten kunnen worden. Indien het projectgebied een relevant onderdeel uitmaakt (in de vorm van verblijfplaatsen of essentieel foerageergebied, zie onder) van het leefgebied van vleermuizen dienen vervolgstappen ondernomen te worden (het nemen van mitigerende maatregelen en het (mogelijk) aanvragen van een ontheffing).

Vleermuizen – foerageergebieden

Naast verblijfplaatsen zijn diverse bosranden, houtopstanden en boomsingels een potentieel belangrijk onderdeel van de foerageergebieden van vleermuizen. Essentiële foerageergebieden zullen door de tijdelijke en beperkte werkzaamheden echter niet worden ontnomen, omdat er overal afdoende alternatieven overblijven.

Ondanks het feit dat de werkzaamheden geen wezenlijke en blijvende effecten hebben op foerageergebieden van vleermuizen, moet er tijdens de werkzaamheden wel rekening gehouden worden met tijdelijke lichtoverlast hierop. Dit geldt met name op de locaties waar gestuurde boringen worden toegepast nabij potentiële foerageergebieden (en vliegroutes) van vleermuizen bij alle modificaties. Op andere locaties in het plangebied, waar de leiding in open ontgraving wordt gerealiseerd, kan - bijvoorbeeld vanwege anti-diefstal opstellingen - tijdelijk enige

verstoring van vliegroutes en foerageergebieden optreden. Indien de werkzaamheden op deze locaties buiten het activiteitenseizoen van vleermuizen (maart t/m oktober) worden uitgevoerd, treedt er geen verstoring op. Indien dit niet mogelijk is, worden de volgende maatregelen voorgesteld om verstoring zoveel mogelijk te beperken:

1. Lichtoverlast in de buurt van als potentiële vliegroute of foerageergebied aangemerkte elementen (water, gebouwen en bomen) moet worden voorkomen door het licht weg te draaien van deze potentiële locaties.
2. Indien er 's nachts licht gevoerd moet worden heeft de kleur amber de voorkeur.

Overige zoogdieren

Mogelijk komen de soorten eekhoorn en das voor in het naaldbomenbos bij modificatie 6. Een nest of aangevreten dennenappels zijn niet aangetroffen, maar de dichtheid van het naaldbomenbos geeft toch nog onvoldoende zekerheid. De aanwezigheid van de das wordt niet verwacht in het plangebied, omdat de burchten het liefst bouwt in ze slootwanden rondom het gebied; op welke locaties geen burchten zijn aangetroffen, maar de dichtheid van het naaldbomenbos geeft toch nog onvoldoende zekerheid. Er zijn wel enkele graafsporen aangetroffen op een open plek in het naaldbomenbos. Dit bosje moet extra onderzocht worden op de aanwezigheid van eekhoorn en das.

Er geldt namelijk een verbod op het doden van soorten bedoeld in artikel 3.10 en een verbod op het beschadigen of vernielen van vaste- rust en verblijfplaatsen. Aan de hand van de resultaten van beoogd nader onderzoek kan bepaald worden of effecten op de das of eekhoorn optreden, dan wel uitgesloten kunnen worden.

Op de andere locaties dan modificatie 6 zijn er geen negatieve effecten voor overige zoogdieren te verwachten.

Nader onderzoek: overige zoogdiersoorten

Er dient nader onderzoek (bijvoorbeeld met een cameraval) te worden uitgevoerd om te kunnen bepalen of in het naaldbomenbos bij modificatie 6 eekhoorn of das aanwezig is. Pas wanneer dit aanvullende onderzoek is uitgevoerd, kan worden gesteld of negatieve effecten op verblijfplaatsen van deze soorten uitgesloten kunnen worden.

5.2.3 Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader in Bijlage I staat het wetsartikel uitgeschreven. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

6 Conclusies

In dit hoofdstuk worden de conclusies van de natuurtoets gepresenteerd. De conclusies betreffen alleen de soortenbescherming (§6.1). De gebiedsbescherming is al behandeld in de oorspronkelijke natuurtoets.

6.1 Conclusies soortenbescherming

Uit de bureaustudie in combinatie met het terreinbezoek is gebleken dat (het leefgebied van) de volgende in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten aanwezig zijn en/of mogelijk verwacht worden in het projectgebied:

- Vogelsoorten met jaarrond beschermd nest (modificatie 4);
- Algemene vogelsoorten (alle modificaties);
- Vleermuizen (modificatie 12) en
- Overige zoogdieren (modificatie 6).

Jaarrond beschermde vogels

Bij modificatie 4 is een nest aanwezig. Waarschijnlijk een buizerdnest. Het nest is dit jaar deels opgebouwd, maar of het in gebruik is, is onbekend. Het nest zit op ca. 40 meter afstand van het plangebied. In de regel wordt een werkafstand van 75 meter aangehouden om verstoring tijdens het broeden te voorkomen. Er zitten meerdere struiken en bomen tussen het nest en het plangebied. Geadviseerd wordt om, ter hoogte van het nest, buiten de broedperiode van de buizerd te werken. Aanvullend onderzoek kan uitwijzen of het nest gebruikt wordt en zo ja: door welke vogelsoort. Of de buizerd, indien deze het nest gebruikt en gewerkt wordt tijdens de broedperiode, zich verstoord voelt door de werkzaamheden zou gecontroleerd kunnen worden door een ecooloog, in dat geval moeten bij verstoring de werkzaamheden alsnog direct gestopt worden.

Broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1 en 3.5). Voor de voorgenomen werkzaamheden waarbij bomen verwijderd of aangepast worden, dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen (globaal half maart tot en met juli). Er zijn geen belemmeringen vanuit de Wet Natuurbescherming aan de orde indien:

- De versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, of het plangebied (ruim) voorafgaand aan deze periode ongeschikt wordt gemaakt én gehouden voor broedvogels;
- Het plangebied kort voor aanvang van de werkzaamheden, of voor het aanbrengen van preventieve verstoring, door een erkende ecooloog wordt gecontroleerd op actuele broedgevallen; bij gebleken aanwezigheid van broedende vogels dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot na het broedseizoen.

Vleermuizen

Bij modificatie 12 zijn acht potentiële verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten aangetroffen in zes populieren langs de dijk van het Winschoterdiep. Als één of meerdere van deze bomen gekapt moeten worden moet er eerst aanvullend onderzoek naar het gebruik van de holtes worden uitgevoerd. Dit kan, bij gebruik als verblijfplaats, leiden tot de verplichting om een ontheffing aan te vragen. Bij modificatie 12 loopt een potentiële vliegroute langs de populieren langs de dijk van het Winschoterdiep. Als één of meerdere van de bomen in deze bomenrij

gekap moeten worden moet er eerst aanvullend onderzoek naar het gebruik van de bomen als vliegroute worden uitgevoerd. Dit kan, bij gebruik als vliegroute, leiden tot de verplichting om een ontheffing aan te vragen. Geadviseerd wordt om deze bomen niet te kappen. Essentiële foerageergebieden zullen als gevolg van de werkzaamheden niet verloren gaan; er blijven overal afdoende alternatieven in de directe omgeving aanwezig. Wel dient een aantal maatregelen te worden genomen om verstoring zoveel mogelijk te beperken.

Overige zoogdieren

Bij modificatie 6 is de aanwezigheid van eekhoorn en das nog niet geheel uit te sluiten. Er wordt een strook van ca. 18 meter van het naaldbomenbos gekapt. Als deze strook met bomen nesten van de eekhoorn of burchten van een das bevat gaan deze verblijfplaatsen verloren, hetgeen zal leiden tot de verplichting om een ontheffing aan te vragen. Er moet eerst aanvullend nader onderzoek worden uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van das en eekhoorn. Geadviseerd wordt om een camera in de open plekken in het bos te plaatsen en de opnames na een week te bekijken. Als er dan nog geen das of eekhoorn is aangetroffen kunnen deze als afwezig worden beschouwd en zullen er geen negatieve effecten optreden.

Overzicht

In Tabel 6.1 worden de soorten weergegeven die in het plangebied aanwezig zijn en/of worden verwacht en waar nader onderzoek naar uitgevoerd moet worden.

Tabel 6.1. Mogelijk voorkomen van en effecten op beschermde soorten in het plangebied.

Soort	Ingrep verstrend	Nader onderzoek	Ontheffing noodzakelijk	Bijzonderheden / opmerkingen
Vogels categorie 1-4 (jaarrond beschermd)	Mogelijk	Ja, in de vorm van aanvullend onderzoek naar gebruik nest bij modificatie 4.	Mogelijk, afhankelijk van de uitkomst van het aanvullende nestonderzoek.	Als het nest al gebruikt wordt, kan er geen ontheffing meer aangevraagd worden. Als het nest niet gebruikt wordt, of de vogel zich niet stoort aan de werkzaamheden, is er geen verstoring.
Overige vogels	Mogelijk	Nee	Nee	Alle deelgebieden. Werken buiten broedseizoen / ongeschikt maken en houden van leidingtracé, controle ecoloog net voorafgaand aan de werkzaamheden.
Vleermuizen	Mogelijk	Ja, in de vorm van verblijfplaats- en vliegroute onderzoek als de populieren bij modificatie 12 gekap moeten worden	Mogelijk, afhankelijk van de uitkomst van het aanvullende vleermuisonderzoek.	Als de populieren niet gekapt worden is nader onderzoek niet noodzakelijk.
Overige zoogdieren	Mogelijk	Ja, in de vorm van aanvullend (camera)onderzoek bij modificatie 6 naar aanwezigheid eekhoorn en das.	Mogelijk, afhankelijk van de uitkomst van het aanvullende cameraonderzoek.	-

7 Bronnen

Mulder, S.A., 2016. Natuurtoets renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen, toetsing Wet Natuurbescherming. Antea Group, Heerenveen

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS Nederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper & P.P. Schollema, 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe. Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980-2007. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Douwes, R. & T. Rustebiel (red.), 2015. Natuurvisie Westerbroek 2014-2032. Natuurmonumenten Regio Groningen, Friesland en Drenthe.

Kosten E., H., Limpens, H. Bouman & J. Reinhold, 2011. Vleermuisvriendelijk bouwen. Handreiking voor huiseigenaar, architect en beleidsmedewerker. Zoogdiervereniging & Tauw.

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Arnhem.

Lugt, M. van der, A. van der Lugt en G. van der Lugt, 2011. Levendbarende hagedis op een Gronings eiland. RAVON 42, jaargang 13, nr. 4.

Luijten, L., 2004. Heikikker in Midden-Groningen. RAVON 17, jaargang 6, nummer 2.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Strykstra, R., M. Greve, E. van der Heijden & H. Miedema, 2009. Concept-beheerplan Natura 2000 Zuidlaardermeer. Werkdocument V6. Versie 10 augustus 2009, Altenburgh & Wymenga.

Internet:

www.ndff.nl
www.zoogdieratlas.nl
www.ravon.nl
www.telmee.nl
www.zoogdiervereniging.nl
www.telmee.nl
www.vlindernet.nl
www.libellennet.nl
www.vissenatlas.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bijlage 1 Wettelijk kader

Soortbescherming

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze Bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze Bijlage voor de vogelsoorten en Tabel B van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten niet zijnde vogels). Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel C en D van deze Bijlage. Daarnaast zijn er een aantal vogelsoorten die een jaarrond beschermd nest hebben. Deze zijn opgenomen na tabel A.

Tabel A. Vogels die vallen onder artikel 3.5 (Bern bijlage II, Bonn bijlage I) én in Nederland broeden. Info tabel: Ingekorte lijst vogelsoorten Conventie van Bern bijlage II. Deze lijst is ingekort door alleen die vogels op te nemen die volgens de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Nederlandse Fauna serie deel 5 uit 2002) en de Avifauna van Limburg (uit 2006) in Nederland broeden. Dwaalgasten en overwinteraars zijn uit de lijst verwijderd.

Appelvink	Grote bonte specht	Purperreiger
Baardman	Grote gele kwikstaart	Putter
Beflijster	Grote karekiet	Ransuil
Bergeend	Grote stern	Rietgors
Bergfluit	Grote zilverreiger	Rietzanger
Bijeneter	Havik	Rode wouw
Blauwborst	Heggenmus	Roerdomp
Blauwe kiekendief	Hop	Roodborst
Boerenwaluw	Huiswaluw	Roodborsttapuit
Bontbekplevier	IJsvogel	Roodhalsfuut
Bonte strandloper	Kerkuil	Rouwkwikstaart
Bonte vliegenvanger	Klaieker	Sijs
Boomklever	Klein waterhoen	Slangenarend

Natuurtoets

Renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen

projectnummer 411437

5 juli 2017 revisie 00

N.V. Nederlandse Gasunie

Boomkruiper	Kleine barsijs	Slechtvalk
Boompieper	Kleine bonte specht	Smelleken
Boomvalk	Kleine karekiet	Snor
Bosrietzanger	Kleine plevier	Sperwer
Bosruiter	Kleine zilverreiger	Spotvogel
Bosuil	Kleinst waterhoen	Sprinkhaanzanger
Braamsluiper	Kluut	Steenuil
Brandgans	Kneu	Steltkluut
Bruine kiekendief	Koereiger	Strandplevier
Buizerd	Koolmees	Taigaboomkruiper
Casarca	Kortsnavelboomkruiper	Tapuit
Cetti's zanger	Kraanvogel	Tjiftjaf
Draaihal	Krekelzanger	Torenvalk
Duinpieper	Kruisbek	Tuinfluit
Dwergmeeuw	Kuifmees	Velduil
Dwergstern	Kwak	Visarend
Engelse kwikstaart	Kwartelkoning	Visdief
Europese kanarie	Lepelaar	Vuurgoudhaan
Fitis	Matkop	Wespendief
Fluiter	Middelste bonte specht	Wielewaal
Geelgors	Nachtegaal	Winterkoning
Gekraagde roodstaart	Nachtzwaluw	Witbandkruisbek
Gele kwikstaart	Noordse stern	Witte kwikstaart
Geoorde fuut	Oehoe	Witwangstern
Glanskop	Oeverloper	Woudaap
Goudhaan	Oeverpieper	Zeearend
Grasmus	Oeverzwaluw	Zwarte mees
Graspieper	Ooievaar	Zwarte ooievaar
Graszanger	Orpheusspotvogel	Zwarte roodstaart
Grauwe kiekendief	Paapje	Zwarte specht
Grauwe klauwier	Pestvogel	Zwarte stern
Grauwe vliegenvanger	Pimpelmees	Zwarte wouw
Griel	Poelruiter	Zwartkop
Groene specht	Porseleinhoen	Zwartkopmeeuw
Groenling		

Overzicht vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest (ministerie LNV, 2009)

Soort	Categorie	Toelichting
Steenuil	1	Nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Gierzwaluw, Roek	2	Nesten van koloniebroeders
Grote gele kwikstaart, Huismus, Oehoe, Ooievaar, Kerkuil, Slechtvalk	3	De fysieke voorwaarden voor de vaste nestplaats zijn afhankelijk van bebouwing, vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
Boomvalk; Buizerd; Havik, Ransuil Sperwer, Wespendief en Zwarte wouw	4	Vogels die jaar in jaar uit in hetzelfde nest broeden en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen

Tabel B. Soorten (niet zijnde vogels) die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren-landzoogdieren	hamster
	geelbuikvuurpad		otter
	heikikker		bever
	kamsalamander		hazelmuis
	knoflookpad		lynx
	rugstreeppad		noordse woelmuis
	vroedmeesterpad		wilde kat
	poelkikker		wolf
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis
	apollovlinder		bechsteins vleermuis
	boszandoog		bosvleermuis
	donker pimperlblauwtje		brandts vleermuis
	grote vuurvlinder		franjestaat
	pimperlblauwtje		gewone grootoorvleermuis
	tijmblauwtje		grijze grootoorvleermuis
	zilverstreephooibeestje		grote hoefijzerneus
Insecten-haften	oeveraas		grote rosse vleermuis
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever		ingekorven vleermuis
	gestreepte waterroofkever		kleine dwergvleermuis
	juchtleerkever		kleine hoefijzerneus
	vermiljoenkever		laatvlieger
Insecten-libellen	mercuurwaterjuffer		meervleermuis
	bronslibel		mopsvleermuis
	gaffellibel		noordse vleermuis
	gevlekte witsnuitlibel		rosse vleermuis
	groene glazenmaker		ruige dwergvleermuis
	noordse winterjuffer		tweekleurige vleermuis
	oostelijke witsnuitlibel		vale vleermuis
	rivierrombout		watervleermuis
	sierlijke witsnuitlibel		gewone dwergvleermuis
Insecten-nachtvlinders	teunisbloempijlstaart	Zoogdieren-zeezoogdieren	walrus
Reptielen	dikkopschildpad	Zoogdieren-zeezoogdieren	bulrug
	kemp's zeeschildpad		gewone vinvis
	lederschildpad		bruinvis
	soepschildpad		dwergpotvis
	gladde slang		gestreepte dolfin
	muurhagedis		gewone dolfin
	zandhagedis		gewone spitsdolfijn
Sporenplanten-bladmossen	geel schorpioenmos		grijze dolfin
	tonghaarmuts		kleine zwaardwalvis
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren		narwal
Vissen	steur		orka
	houting		tuimelaar
Weekdieren	bataafse stroommossel		witflankdolfijn
	platte schijfhoren		witsnuitdolfijn
Zaadplanten	liggende raket		noordse vinvis
	drijvende waterweegbree		potvis
	groenknolorchis		butskop
	kruipend moerasscherm		dwergvinvis
	zomerschroeforchis		griend
			spitsdolfijn van gray
			witte dolfin

Natuurtoets

Renovatie regionale gasleiding N-508-50 Winschoten-Groningen
 projectnummer 411437
 5 juli 2017 revisie 00
 N.V. Nederlandse Gasunie

Tabel C. "Overige Soorten" onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a. Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Brabant, vrijgesteld. Soorten met een asterisk (***) zijn alleen in Limburg - voor een deel van het jaar - vrijgesteld.

Zoogdieren	Waterspitsmuis	Donker pimpernelblauwtje
Aardmuis*	Wezel**	Duinparelmoervlinder
Boommarter	Wild zwijn	Gentiaanblauwtje
Bosmuis*	Woelrat*	Grote parelmoervlinder
Bunzing**	Amfibieën	Grote vos
Damhert	Alpenwatersalamander	Grote vuurvler
Das	Bruine kikker*	Grote weerschijnvlinder
Dwergmuis*	Gewone pad*	Iepenpage
Dwergspitsmuis*	Kleine watersalamander*	Kleine heivlinder
Edelhert	Meerkikker*	Kleine ijsvogelvlinder
Eekhoorn***	Middelste groene kikker*	Kommavlinder
Egel*	Vinpootsalamander	Pimpernelblauwtje
Eikelmuis	Vuursalamander	Sleedoornpage
Gewone bosspitsmuis*	Reptielen	Spiegeldikkopje
Gewone zeehond	Adder	Veenbesblauwtje
Grote bosmuis	Hazelworm***	Veenbesparelmoervlinder
Grijze zeehond	Levendbarende hagedis***	Veenhooibeestje
Haas*	Ringslang	Veldparelmoervlinder
Hermelijn**	Vissen	Zilveren maan
Huisspitsmuis*	Beekdonderpad	Libellen
Konijn*	Beekprik	Beekkrombout
Molmuis	Elrits	Bosbeekjuffer
Ondergrondse woelmuis*	Europese rivierkreeft	Donkere waterjuffer
Ree*	Gestippelde alver	Gevlekte glanslibel
Rosse woelmuis*	Grote modderkruiper	Gewone bronlibel
Steenmarter***	Kwabaal	Hoogveenglanslibel
Tweekleurige bosspitsmuis*	Dagvlinders	Kempense heidelibel
Veldmuis*	Aardbeivlinder	Speerwaterjuffer
Veldspitsmuis	Bosparelmoervlinder	Kevers
Vos*	Bruin dikkopje	Vliegend hert
	Bruine eikenpage	

Tabel D. "Overige Soorten" onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c

Planten	Groene nachtorchis	Roggelelie
Akkerboterbloem	Groensteel	Rood peperboompje
Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Rozenkransje
Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Ruw parelzaad
Beklierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Scherpkruid
Berggamander	Honingorchis	Schubvaren
Bergnachtorchis	Kalkboterbloem	Schubzegge
Blaasvaren	Kalketrip	Smalle raai
Blauw guichelheil	Karthuizeranjer	Spits havikskruid
Bokkenorchis	Karwijselie	Steenbraam
Bosboterbloem	Kleine ereprijs	Stijve wolfsmelk
Bosdravik	Kleine Schorseneer	Stofzaad
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Tengere distel
Brede wolfsmelk	Kluwenklokje	Tengere veldmuur
Breed wollegras	Knollathyrus	Trosgamander
Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Veenbloembies
Dennenorchis	Korensla	Vliegenorchis
Dreps	Kranskarwij	Vroege ereprijs
Echte gamander	Kruipijm	Wilde averuit
Franjegentiaan	Lange zonnedaauw	Wilde ridderspoor
Geelgroene wespenorchis	Liggende ereprijs	Wilde weit
Geplooid vrouwenmantel	Moerasgamander	Wolfskers
Getande veldsla	Muurbloem	Zandwolfsmelk
Gevlekt zonneroosje	Naakte lathyrus	Zinkviooltje
Glad biggenkruid	Naaldenkervel	Zweedse kornoelje
Gladde zegge	Pijlscheefkalk	

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstelling en ontheffingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten').

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10. Provincie Noord-Brabant verleent bijvoorbeeld geen vrijstelling voor een aantal soorten marterachtigen.

Naast dat het type vrijgestelde soorten verschilt per provincie, kan de grond waarop de vrijstelling geldt ook variëren tussen provincies. De vrijstelling hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Zo geldt de vrijstelling op basis het voorkomen of bestrijden van '...onnodig lijdende zieke of gebrekkige dieren' alleen in Flevoland en Utrecht. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien de Nationale soorten niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Vrijstelling onder gedragscode

Een andere manier om vrijstelling te krijgen is door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Hierin staan gedragsregels om schade aan beschermde dieren en planten zoveel mogelijk te voorkomen bij het uitvoeren van bepaalde activiteiten. De goedgekeurde gedragscodes staan op de website van RVO vermeld (<https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>). Let hierbij op dat voor soorten genoemd in artikel 3.1 en 3.5 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' geen geldige ontheffingsgrond is en deze activiteit daardoor niet valt onder de gedragscode. Hiervoor dient alsnog een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
- Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel E worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Tabel E. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10)

Ontheffingsgronden	VR-soorten (Artikel 3.1)	HR-soorten, Bonn en Bern (Artikel 3.5)	Andere soorten (Artikel 3.10)
1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2. Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3. Opsomming van:	X	X	X
- volksgezondheid en openbare veiligheid			
- veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
- ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
- ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
- voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	X	X	X
- dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
- ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
- schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedures

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de

voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk). De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het natuurnetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland (NNN).

Netwerk van gebieden

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);

- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Overgangsrecht

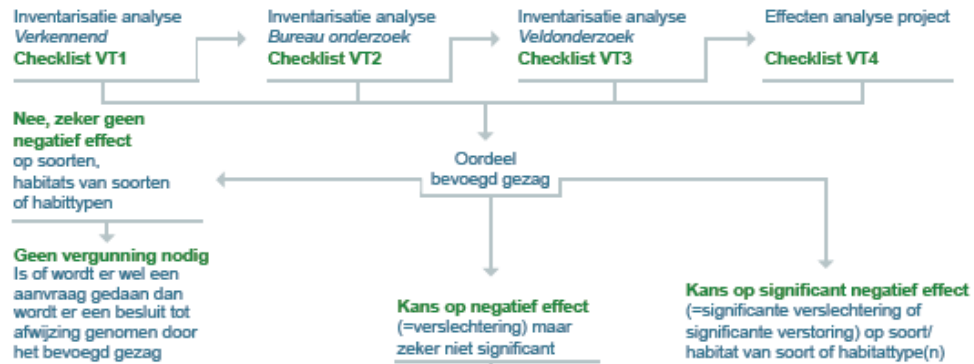
In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet. Een Voortoets geeft aan of er wel of geen (negatieve) negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoets een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

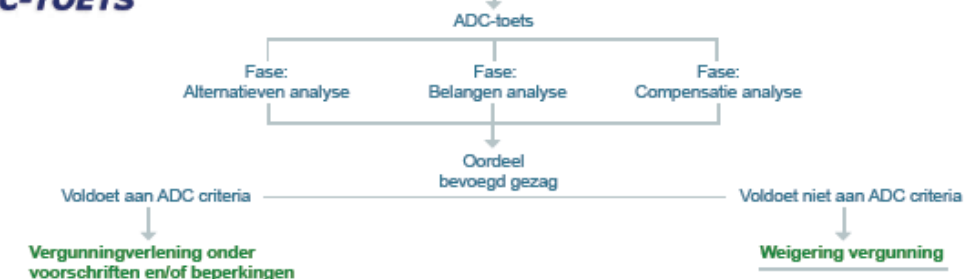
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets.
 Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Bijlage 2 Instandhoudingsdoelen Natura 2000

Bijlage 2 Instandhoudingsdoelen Natura 2000

Bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>

Essentietabel Natura 2000-gebied 020. Zuidlaardermeergebied

Kernopgaven

	Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen)	Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden in het bijzonder voor grasland watervogels en meervleermuizen (de belangrijkste kraamkamerfunctie en slaapfunctie van de meervleermuis ligt vooral in gebieden buiten de Natura 2000 gebieden). Voor afgesloten zeearmen en randmeren behoud van de specifieke betekenis van de verschillende onderdelen voor habitattypen en vogels. Herstel van mozaïek van verlandingsstadia van open water tot moerasbos en herstel van gradiënt watertypen (inclusief brak) met name in het deellandschap Laagveen.
4.11	Plas-dras situaties	Plas-dras situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kempaan A151, kwartelkoning A122 en noordse woelmuis *H1340.
4.12	Overjarig riet	Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging door rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.

Instandhoudingsdoelstellingen

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Broedvogels								
A021	Roerdomp	--	=	=			5	4.12,W
A119	Porseleinhoen	--	>	>			15	4.11,W
A295	Rietzanger	-	=	=			200	
Niet-broedvogels								
A037	Kleine Zwaan	-	=	=		4		
A039b	Toendrarietgans	+				210		
A041	Kolgans	+	=	=		630 foer/ 10100 slaap		
A050	Smient	+	=	=		2700		4.11,W
A056	Slobeend					120		

Legenda

W

Kernopgave met wateropgave

Sense of urgency: beheeropgave

Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities

SVI landelijk

=

>

=(<)

Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)

Behoudsdoelstelling

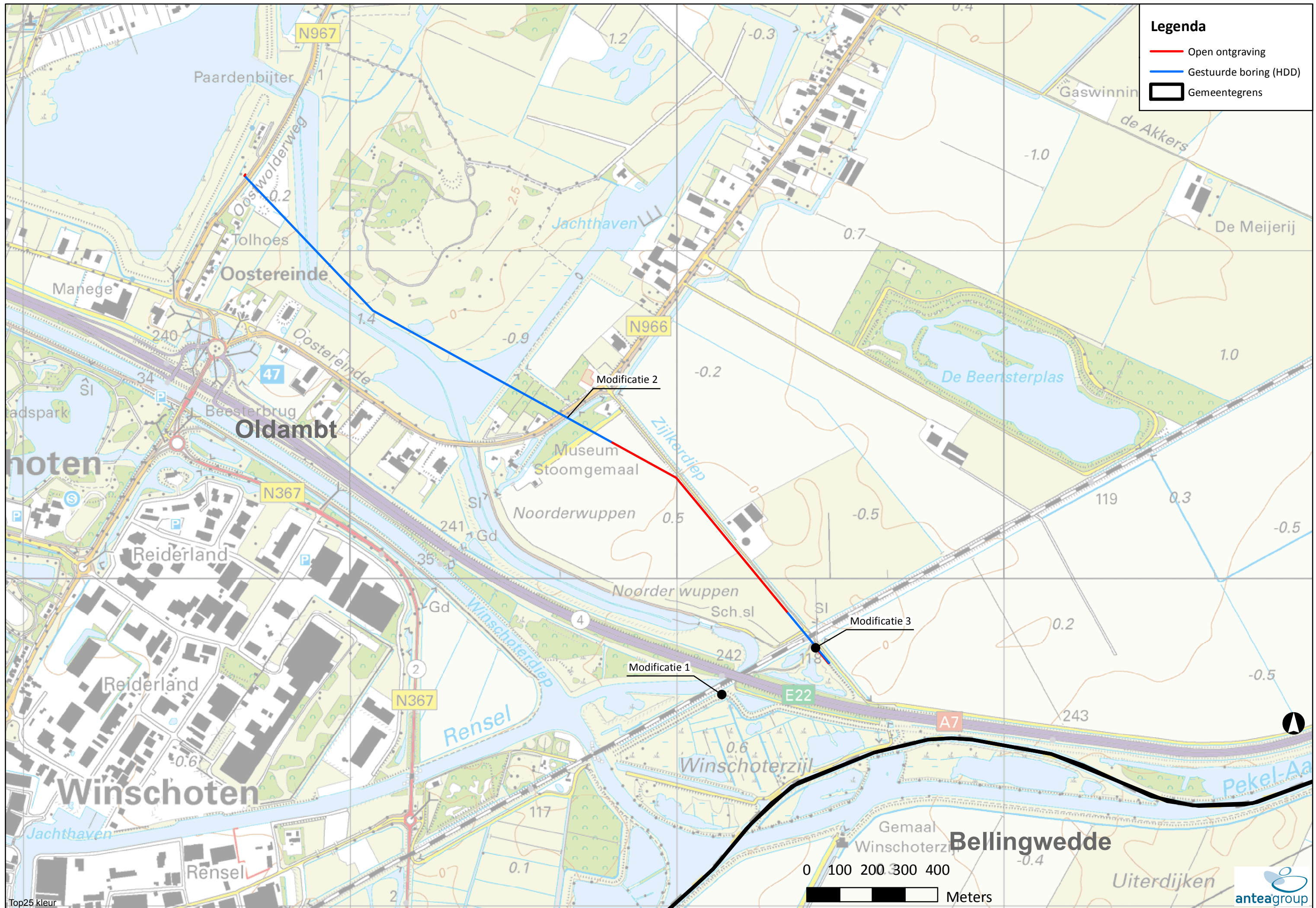
Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

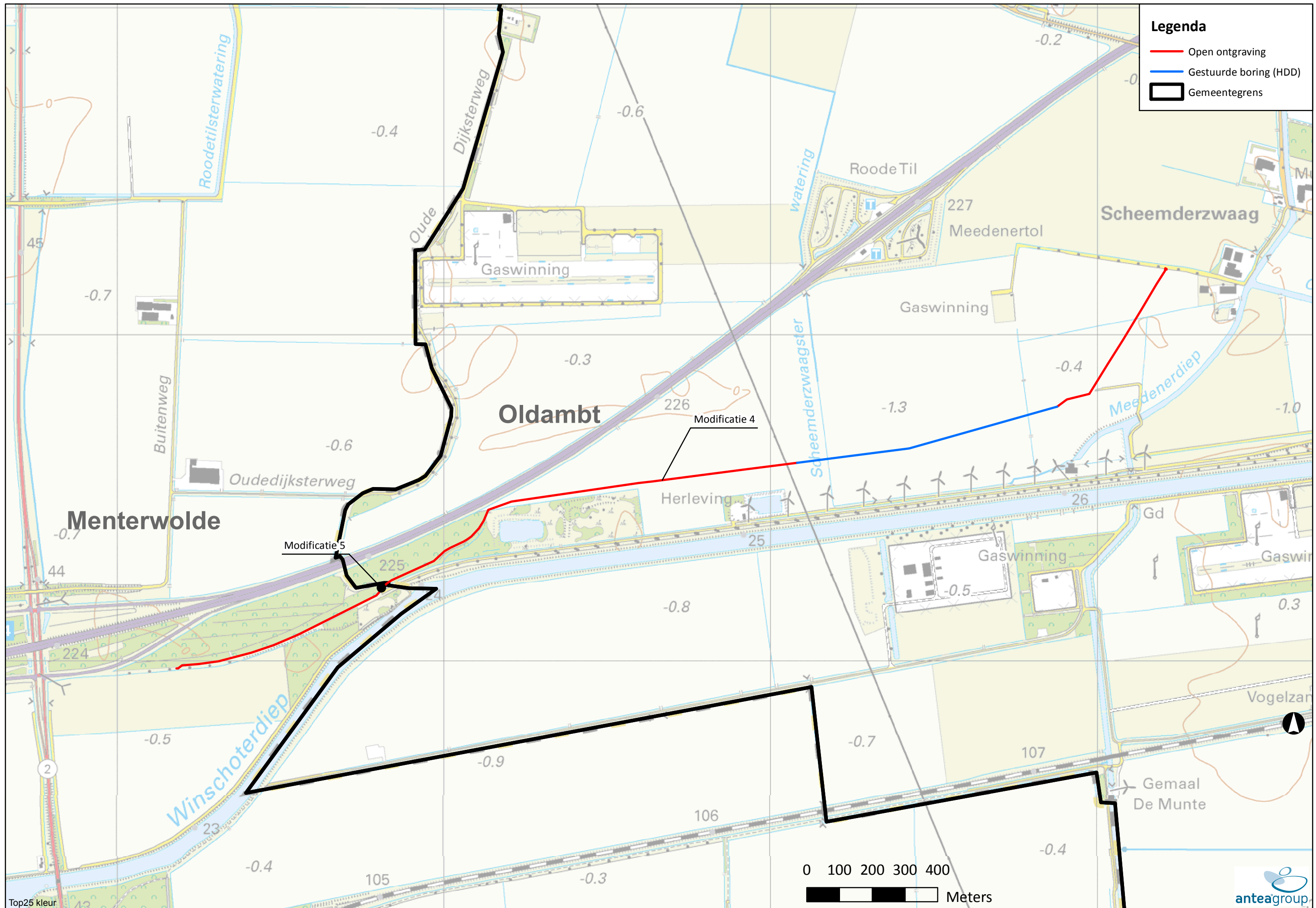
Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

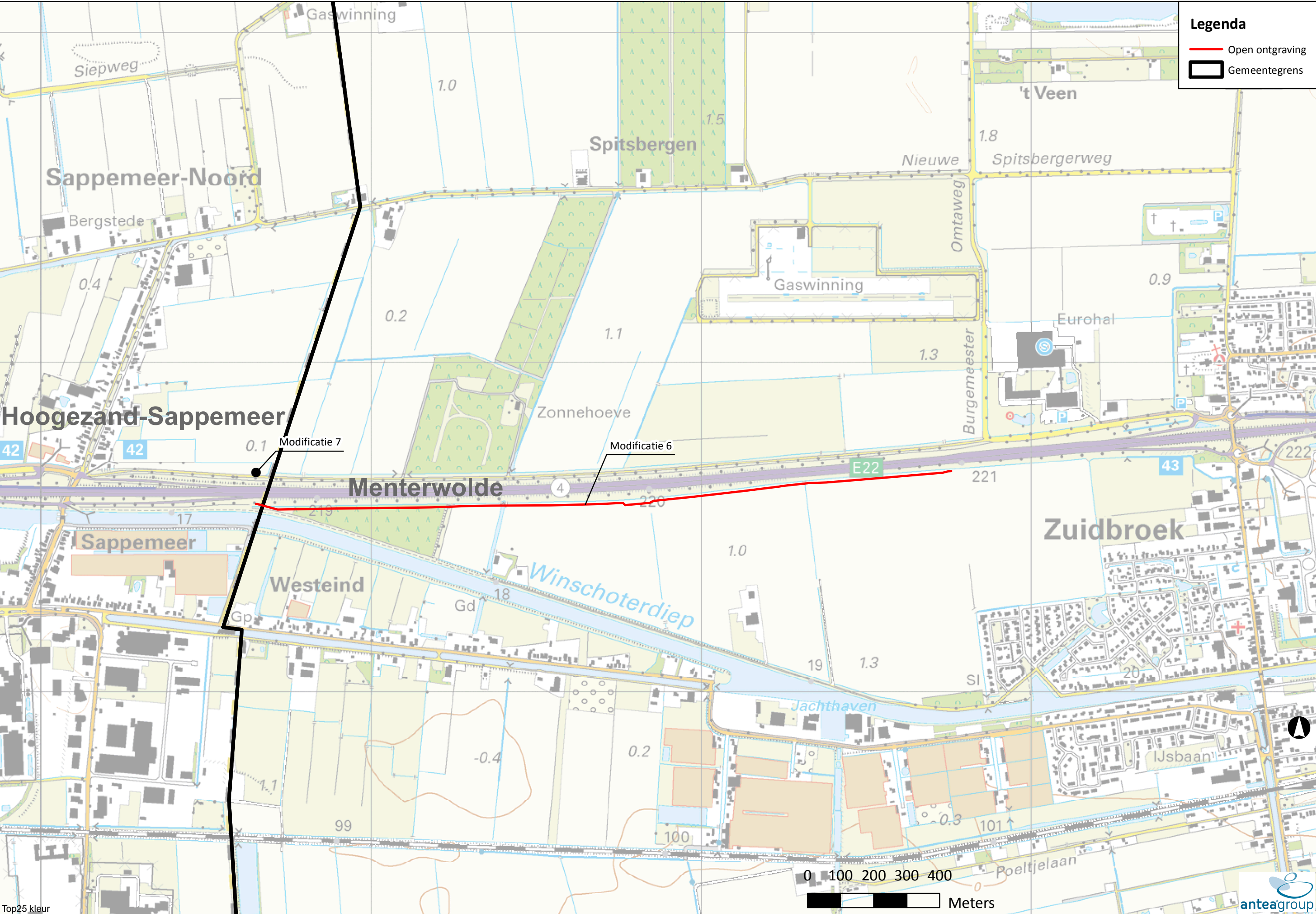
deze tabel is gebaseerd op het definitief aanwijzingsbesluit

Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer

Bijlage 3 Tracékaarten en schema's

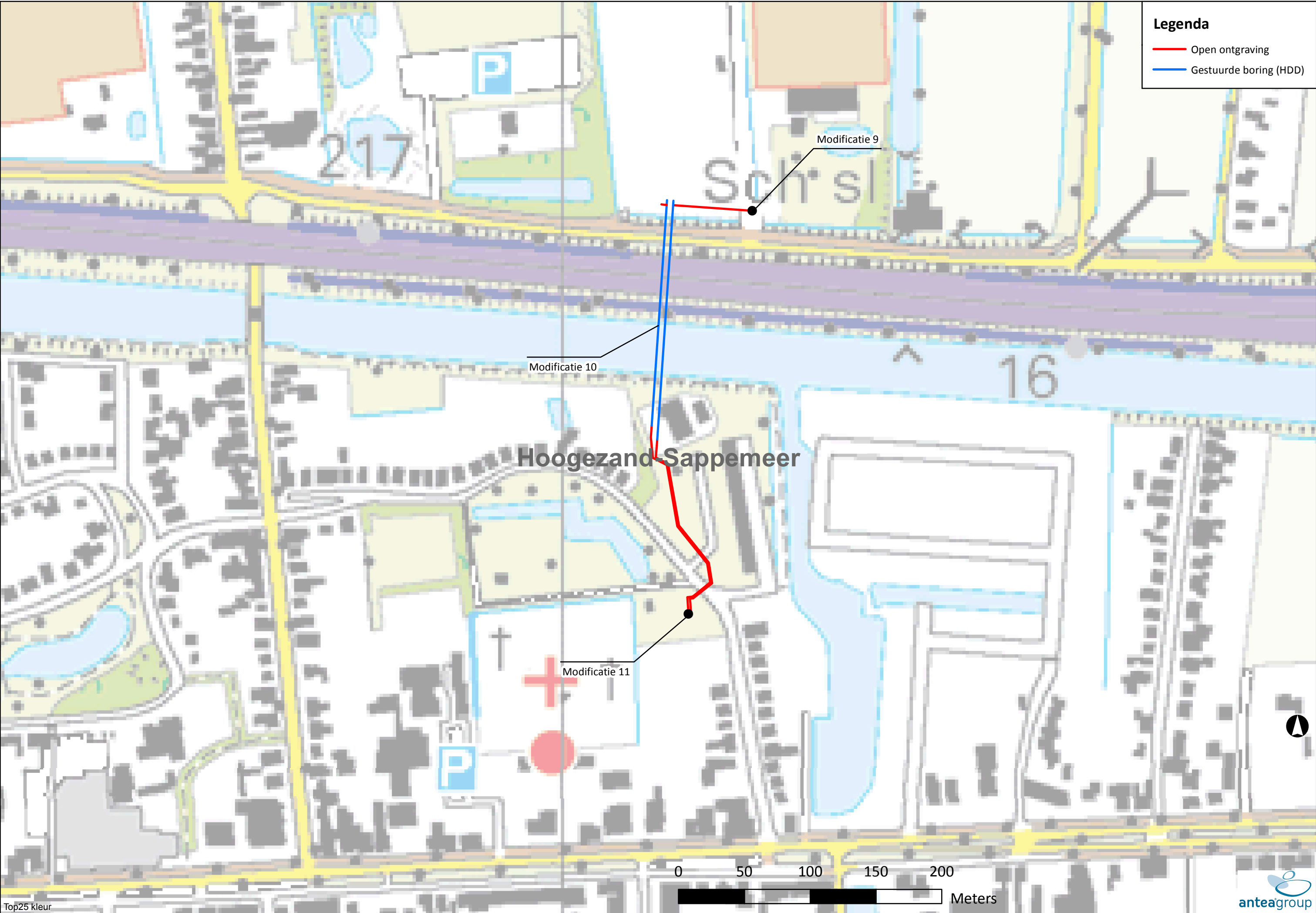

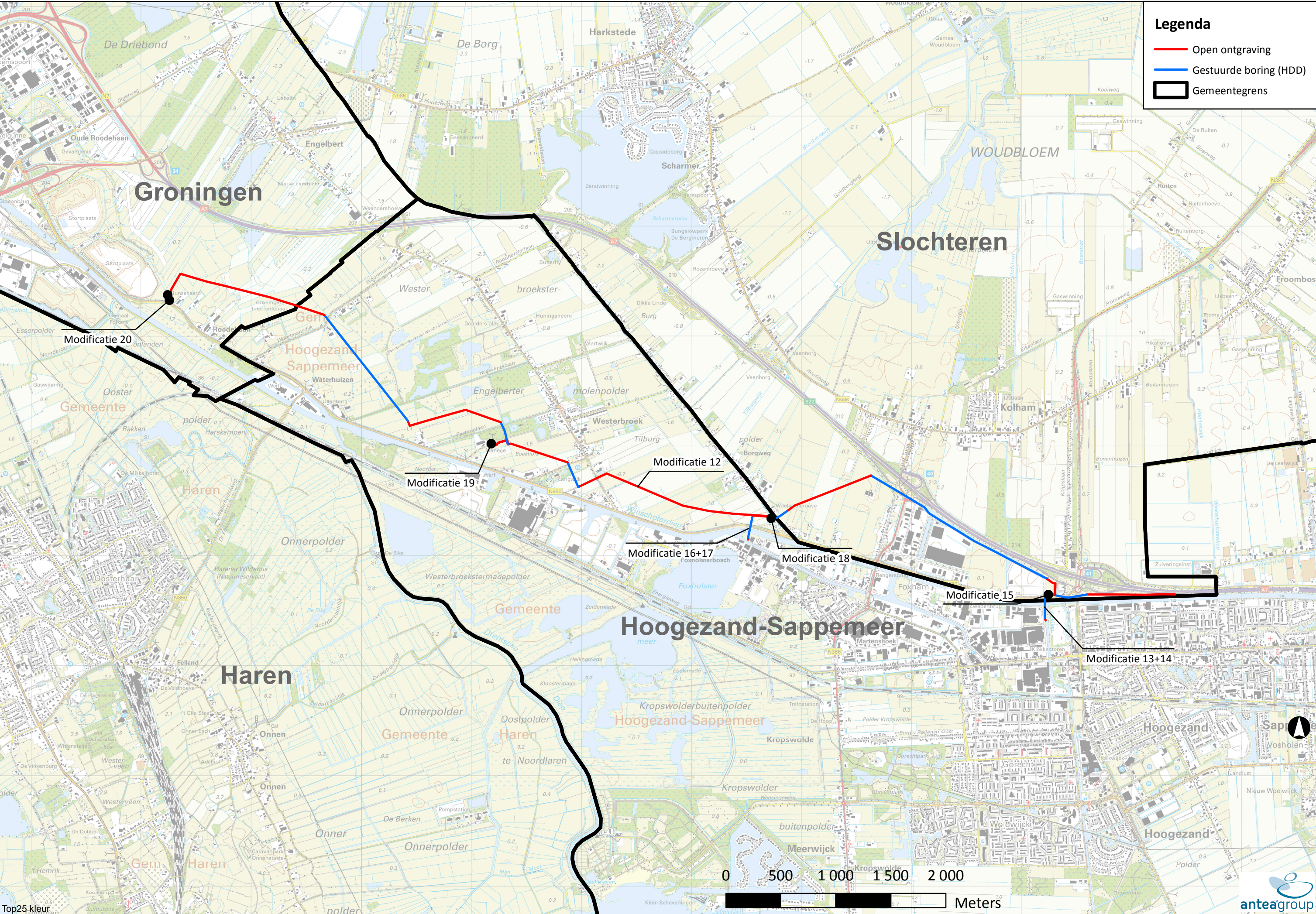

Legenda

- Open ontgraving
- Gemeentegrens

Legenda

Open ontgraving

Gestuurde boring (HDD)

Gemeentegrens

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN

www.anteagroup.nl

Copyright © 2017

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.